

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2001 Julkaistu Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2001 N:o 1420—1426

SISÄLLYS

N:o		Sivu
1420	Laki kansaneläkelain muuttamisesta	3925
1421	Laki eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta	3927
1422	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 10 a §:n muuttamisesta ..	3928
1423	Laki mielenterveyslain muuttamisesta	3929
1424	Laki hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta	3935
1425	Valtioneuvoston asetus oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista	3936
1426	Valtioneuvoston asetus eräiden veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevien oikeuslääketieteellisten tutkimusten korvauserusteista	3939

N:o 1420

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 3 b luvun otsikko, sellaisena kuin se on laissa 1491/1995, ja
lisätään lakiin siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 29 §:n tilalle uusi 29 § seuraavasti:

3 b luku

Lapsikorotus ja hoitotuki

29 §

Jos eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa 16 vuotta nuorempi lapsi elää samassa taloudessa eläkkeensaajan kanssa tai jos eläkkeensaaja muutoin vastaa muualla asuvan lapsensa toimeentulosta, eläkkeeseen maksetaan lapsikorotus.

Lapsikorotusta maksetaan 1 momentissa tarkoitetulle eläkkeensaajalle, joka saa

- 1) kansaneläkettä;
- 2) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaista tai muuta vastaavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa

täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

3) täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutusta koskevien eri lakien tai sotilasvammalain mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi.

Eläkkeensaajan lapsena pidetään myös hänen luonaan asuvaa lastensuojelulain (683/1983) 41 §:ssä tarkoitettua lasta.

Eläkkeensaajan katsotaan vastaavan lapsensa toimeentulosta 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, kun hänellä on kustannuksia

HE 151/2001
StVM 44/2001
EV 195/2001

lapsensa toimeentulosta vähintään elatusturvalain (671/1998) 7 §:n 1 momentin mukaisen elatustuen määrä.

Lapsikorotuksen määrä on kutakin edellä sanottua lasta kohden 17,66 euroa kuukaudessa.

Lapsikorotukseen ei sovelleta tämän lain 25 a §:ää, eikä lapsikorotuksen määrää suhteuteta Suomessa asuttuun aikaan.

Oikeus lapsikorotukseen lakkaa seuraavan kuukauden alusta, kun edellä säädetty lapsikorotuksen saamisen edellytykset eivät enää täyty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Tässä laissa säädetty rahamäärä vastaa kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 2001 tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (1491/1995) voimaantulosäännöksen 6 momentin, sellaisena kuin se on laissa 1228/2000, perusteella tämän lain voimaan tullessa maksussa oleva lapsikorotus sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

N:o 1421

L a k i

eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978)
6 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 981/1996, seuraavasti:

6 §

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoikeu-*
tetut tulot):

-----
2) kansaneläkelain mukaista eläkkeensaa-
jien hoitotukea eikä lapsikorotusta;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 2002.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Majja Perho*

N:o 1422

L a k i

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 10 a §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 10 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 592/2001, seuraavasti:

10 a §

*Päivähoitomaksun määräämisen perusteena
olevat tulot*

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, lapsen hoitotukea, eläkkeensaajien hoitotukea, kansaneläkelain (347/1956) mukaista lapsikorotusta, asumistukea, vammaistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, opintorahaa, aikuisopintorahaa, opintotuen asumislisää, toimeentulotukena

maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, kuntoutusrahalain (611/1991) mukaista ylläpitokorvausta, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista ylläpitokorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 2002.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

N:o 1423

L a k i**mielenterveyslain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 28 §,
muutetaan 2 §:n 2 momentti, 24 §:n 1 ja 4 momentti, 25 §:n 1 momentti, 27 § ja 34 §:n 2
momentti, sellaisina kuin niistä ovat 24 §:n 1 momentti laissa 1504/1994 ja 34 §:n 2 momentti
laissa 1221/2000, sekä

lisätään lakiin uusi 18 a § ja uusi 4 a luku seuraavasti:

2 §

Ohjaus ja valvonta

Läänin alueella mielenterveystyön suunnit-
telu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhalli-
tukselle. Lääninhallituksen on erityisesti val-
vottava tämän lain 4 a luvussa tarkoitettujen
itsemääräämisoikeuden rajoitusten käyttöä.
-----

18 a §

*Sairaalasta poistaminen sairaanhoitopiirin
toimintayksikön valvonnassa*

Edellä 17 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu
henkilö, joka on määrätty hoitoon, voidaan
ennen lopullista sairaalasta poistamista pääs-
tää terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen
määräämin henkilön terveydentilan arvioimi-
seen taikka hänen lääke- tai muuhun tervey-
denhoitoonsa perustuvien ehdoin sairaalasta

enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.
Tänä aikana henkilö on asianomaisen sair-
aanhoitopiirin psykiatrisen toimintayksikön
valvonnassa. Sairaanhoitopiirin tulee määrätä
valvonnasta vastaava psykiatrisen yksikkö.

4 a luku

**Potilaan perusoikeuksien rajoittaminen tah-
dosta riippumattoman hoidon ja tutkimuk-
sen aikana**

22 a §

*Potilaan määritelmä ja perusoikeuksien ra-
joitusten yleiset edellytykset*

Potilaalla tarkoitetaan tässä luvussa edellä
2—4 luvuissa säädetyllä tavalla tarkkailuun
otettua taikka tutkimukseen tai hoitoon mää-
rättyä henkilöä.

Potilaan itsemääräämisoikeutta ja muita
perusoikeuksia saa tämän luvun säännösten
nojalla rajoittaa vain siinä määrin kuin sai-

rauden hoito, hänen turvallisuutensa tai toisen henkilön turvallisuus taikka muun tässä luvussa säädetyn edun turvaaminen välttämättä vaatii. Toimenpiteet on suoritettava mahdollisimman turvallisesti ja potilaan ihmisarvoa kunnioittaen. Itsemääräämisoikeuden rajoitusta valittaessa ja mitoitettaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä potilaan sairaalassa olon perusteeseen.

Tutkimukseen 3 tai 4 luvun mukaisesti määrätyn itsemääräämisoikeutta ja muita perusoikeuksia saa rajoittaa tässä luvussa säädettyin edellytyksin, vaikka häntä ei olisi otettu tarkkailuun tai määrätty hoitoon. Hänelle saadaan kuitenkin antaa 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettua hoitoa hänen tahdostaan riippumatta vain, jos se on hänen henkeään tai terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi välttämätöntä.

22 b §

Psykkisen sairauden hoito

Potilasta on mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Hoitoa toteutettaessa on laadittava hoitosuunnitelma.

Potilaan psyykkisen sairauden hoidossa saadaan hänen tahdostaan riippumatta käyttää vain sellaisia lääketieteellisesti hyväksyttäviä tutkimus- ja hoitotoimenpiteitä, joiden suorittamatta jättäminen vakavasti vaarantaa hänen tai muiden terveyttä tai turvallisuutta. Psykokirurgisia tai muita potilaan koskettomuuteen vakavasti tai peruuttamattomasti vaikuttavia hoitotoimenpiteitä voidaan tehdä vain täysi-ikäisen potilaan kirjallisella suostumuksella, jollei kyse ole potilaan henkeä uhkaavan vaaran torjumiseksi välttämättömästä toimenpiteestä.

Potilaan tahdosta riippumatta suoritettavista hoito- ja tutkimustoimenpiteistä päättää häntä hoitava lääkäri. Hoitava lääkäri päättää myös potilaan kiinnipitämisestä tai sitomisesta hoitotoimenpiteen ajaksi taikka muusta näihin rinnastettavasta hoidon suorittamisen kannalta välttämättömästä lyhytaikaisesta rajoitustoimenpiteestä.

22 c §

Ruumiillisen sairauden hoito

Potilaalla on oikeus ruumiillisen sairautensa hoitoon siten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 3 §:ssä säädetään. Sairautta on hoidettava yhteisymmärryksessä potilaan kanssa siten kuin mainitun lain 6—9 §:ssä säädetään.

Jos potilas, joka ei kykene päättämään hoidostaan, vastustaa ruumiillisen sairautensa hoitoa, hoitoa saa antaa vain, jos se on tarpeen potilaan henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi. Hoidosta päättää potilasta hoitava lääkäri, joka saa myös päättää muista hoidon suorittamisen kannalta välttämättömistä lyhytaikaisista rajoitustoimenpiteistä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua hoitoa voidaan antaa myös muussa kuin psykiatrissa hoitoa antavassa terveydenhuollon toimintayksikössä. Tällöin hoidosta ja sen suorittamisen kannalta välttämättömistä lyhytaikaisista rajoitustoimenpiteistä päättää potilaan hoidosta tässä yksikössä vastaava lääkäri, jonka tulee toimia yhteistyössä potilasta psykiatrissa hoitoa antavassa yksikössä hoitavan lääkärin kanssa.

22 d §

Liikkumisvapauden rajoittaminen

Potilasta saadaan kieltää poistumasta sairaalan alueelta tai tietyn hoitoyksikön tiloista. Jos potilas poistuu sairaalasta ilman lupaa tai luvan saatuaan jää palaamatta sinne, hänet voidaan noutaa sairaalaan.

Potilaan poistumisen estämiseksi tai hänen siirtämiseksi saa toimintayksikön hoitohenkilökunta käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Potilaan liikkumisvapauden rajoittamisesta hoitoyksikössä päättää häntä hoitava lääkäri.

Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon potilaan sairaalassa olon syy, hänen poistumisestaan aiheutuva vaara hänen tai muiden terveydelle tai turvallisuudelle, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.

22 e §

Erityiset rajoitukset

Potilas saadaan vastoin tahtoaan eristää muista potilaista:

1) jos hän käyttäytymisensä tai uhkautensa perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita,

2) jos hän käyttäytymisellään vakavasti vaikeuttaa muiden potilaiden hoitoa tai vakavasti vaarantaa omaa turvallisuuttaan tai todennäköisesti vahingoittaa omaisuutta merkittävästi, taikka

3) jos potilaan eristäminen on välttämätöntä muusta erittäin painavasta hoidollisesta syystä.

Eristetylle potilaalle on annettava soveltuva vaatetus.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa hoitohenkilökuntaan kuuluva saa käyttää potilaan kiinnipitämiseen tämän eristämiseksi välttämättömiä voimakeinoja. Asiasta on välittömästi ilmoitettava potilasta hoitavalle lääkärille.

Potilasta voidaan pitää kiinni muissakin kuin 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituissa tilanteissa, jos se hoidollisista syistä on välttämätöntä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tilanteessa potilas saadaan myös sitoa vyöllä tai muulla vastaavalla tavalla, jolleivät muut toimenpiteet ole riittäviä.

Potilaan eristämisestä ja sitomisesta päättää potilasta hoitava lääkäri suorittamansa tutkimuksen perusteella. Kiireellisissä tapauksissa hoitohenkilökuntaan kuuluva saa väliaikaisesti eristää tai sitoa potilaan, minkä jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava lääkärille.

22 f §

Erityisten rajoitusten kesto ja niiden täytäntöönpanon valvonta

Potilaan kiinnipitäminen, eristäminen tai sidottuna pitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Potilasta hoitavan lääkärin on arvioitava eristetyn tai sidotun potilaan tila niin usein kuin tämän terveydentila edellyttää ja päätettävä toimenpiteen jatkamisesta tai lopettamisesta.

Kun potilas on määrätty eristettäväksi tai sidottavaksi, on hänelle samalla määrättävä vastuuhoitaja, jonka tulee huolehtia siitä, että potilas saa toimenpiteen aikana riittävän hoidon ja huolenpidon ja mahdollisuuden keskustella hoitohenkilökunnan kanssa. Sidotun tai alaikäisen potilaan tilaa on jatkuvasti seurattava siten, että hoitohenkilökunta on näkö- ja kuuloyhteydessä potilaaseen.

Yli 12 tuntia jatkuneesta potilaan eristämisestä ja yli kahdeksan tuntia jatkuneesta potilaan sitomisesta on viipymättä ilmoitettava potilaan edunvalvojalle tai lailliselle edustajalle.

Lääninhallitukselle on kahden viikon välein toimitettava ilmoitus potilaiden eristämisistä ja sitomisista. Lääninhallitukselle tehtävässä ilmoituksessa on mainittava potilaan tunnistetiedot, tiedot toimenpiteestä ja sen syystä sekä toimenpiteen määränneen lääkärin nimi. Lääninhallituksen tulee hävittää potilasta koskevat tunnistetiedot kahden vuoden kuluttua tietojen saamisesta.

22 g §

Omaisuuuden haltuunotto

Jos potilaalla on hallussaan päihteitä tai huumausaineiden käyttöön erityisesti soveltuvia välineitä taikka potilaan tai muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta vaarantavia aineita tai esineitä, ne saadaan ottaa toimintayksikön haltuun. Jos potilas sairautentilansa vuoksi todennäköisesti hävittäisi rahansa tai muut maksuvälineensä, ne saadaan ottaa toimintayksikön haltuun. Samoin saadaan ottaa haltuun muut hoitoa tai toimintayksikön yleistä järjestystä vakavasti haittaavat aineet ja esineet. Hoidon päätyttyä haltuun otettu omaisuus on palautettava potilaalle, jollei omaisuuden palauttamisesta tai hävittämisestä muussa laissa toisin säädetä.

Henkilökuntaan kuuluva saa ottaa 1 momentissa tarkoitettut aineet ja esineet toimintayksikön haltuun. Asiasta on viipymättä ilmoitettava ylilääkärille tai muulle vastaavalle lääkärille, jonka tulee ratkaista palautetaanko omaisuus potilaalle jo ennen hoidon päättymistä. Potilasasiakirjoihin tulee merkitä, mitä omaisuutta on otettu haltuun sekä haltuunoton syy.

22 h §

Potilaan omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen

Jos on perusteltua syytä epäillä, että potilaalla on hallussaan 22 g §:ssä tarkoitettuja aineita tai esineitä, saadaan hänen käytössään olevat tilat tai hänen hallussaan oleva omaisuus tarkastaa.

Jos on perusteltua syytä epäillä, että potilaalle osoitettu kirje tai muu lähetys sisältää 22 g §:ssä tarkoitettuja aineita tai esineitä, saadaan lähetysten sisältö tarkastaa kirjettä tai muuta luottamuksellista viestiä lukematta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkastamisesta päättää potilasta hoitava lääkäri. Potilaan omaisuus on tarkastettava kahden laitoksen henkilökuntaan kuuluvan henkilön läsnä ollessa, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Potilaan kirjeen tai muun lähetysten tarkastaminen on mahdollisuuksien mukaan tehtävä potilaan läsnä ollessa.

22 i §

Henkilöntarkastus ja -katsastus

Jos on perusteltua syytä epäillä, että potilaalla on vaatteissaan tai muutoin yllään 22 g §:ssä tarkoitettuja aineita tai esineitä, hänelle saadaan asian selvittämiseksi toimittaa henkilöntarkastus. Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että potilas on päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen tai että hänellä on niitä tai 22 g §:ssä tarkoitettuja aineita tai esineitä kehossaan, hänelle saadaan toimittaa henkilönkatsastus, joka käsittää potilaan ruumiin tarkastamisen, puhalluskokeen, veri-, virtsa- tai sylkinäytteen ottamisen. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa potilaalle.

Henkilöntarkastuksen tai -katsastuksen toimittamisesta päättää potilaan hoidosta vastaava lääkäri, ja se on tehtävä toimintayksikön henkilökuntaan kuuluvan kahden terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettuna ammattihenkilön läsnä ollessa. Henkilönkatsastuksen saa suorittaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö. Lääketieteellistä asiantuntemusta vaativan tutkimuksen saa suorittaa vain lääkäri. Tarkastuk-

sista on tehtävä merkinnät potilasasiakirjoihin.

22 j §

Yhteydenpidon rajoittaminen

Potilaalla on oikeus pitää yhteyttä sairaalan ulkopuolelle käyttämällä puhelinta, lähettämällä ja vastaanottamalla kirjeitä tai muita luottamuksellisia viestejä ja muita lähetystyyppejä sekä vastaanottamalla vieraita.

Potilaan yhteydenpitoa sairaalan ulkopuolelle saadaan rajoittaa, jos yhteydenpidosta on vakavaa haittaa potilaan hoidolle, kuntoutukselle tai turvallisuudelle tai jos rajoittaminen on välttämätöntä muun henkilön yksityiselämän suojaamiseksi.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua syystä potilaan lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai muu siihen rinnastettava viesti saadaan lukea ja pidättää. Potilaan hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät välineet ja laitteet saadaan rajoituksen ajaksi ottaa toimintayksikön haltuun tai niiden käyttöä saadaan rajoittaa. Pidätetyt kirjeet on säilytettävä erillään potilasasiakirjoista siten, että ne ovat vain pidättämispäätöksen tekemiseen osallistuvien luettavissa.

Potilaan ja sairaalan toimintaa valvovien viranomaisten, lainkäyttöviranomaisten ja ihmisoikeuksien kansainvälisten valvontaelimien välistä kirjeenvaihtoa tai muuta yhteydenpitoa ei saa rajoittaa. Potilaan yhteydenpitoa oikeusavustajaansa tai sairaalan potilasasiainmieheen ei saa rajoittaa.

Sairaalan psykiatrisesta hoidosta vastaavan ylilääkärin tai muun vastaavan lääkärin on tehtävä 2 momentissa tarkoitettua yhteydenpidon rajoittamisesta kirjallinen päätös. Ennen päätöksen tekemistä on potilaalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Myös muulle sairaalan tiedossa olevalle asianosaiselle on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksessä on mainittava rajoituksen syy, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa se toteutetaan. Rajoitusta koskevan päätöksen tulee olla määräaikainen ja se saa olla voimassa enintään 30 päivää kerrallaan.

22 k §

Rajoitusten toteuttamista koskevat ohjeet ja rajoituksista pidettävä luettelo

Sairaalan psykiatrasta hoitoa antavassa yksikössä tulee olla kirjalliset, riittävän yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten tässä luvussa tarkoitettuja potilaan itsemääräämisoikeuden rajoituksia toteutetaan.

Tässä luvussa tarkoitettujen itsemääräämisoikeuden rajoitusten käytön seurannan ja valvonnan turvaamiseksi on hoitoyksikössä pidettävä erillistä luetteloa rajoituksista. Luetteloon tulee merkitä potilaan tunnistetiedot, rajoitusta koskevat tiedot sekä rajoituksen määränneen lääkärin ja rajoituksen suorittajien nimet. Tiedot on poistettava luettelosta kahden vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun luettelon sisällöstä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Potilasasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa.

24 §

Muutoksenhaku

Sairaalan lääkärin päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä hoitoon tai hoidon jatkamista hänen tahdostaan riippumatta tai potilaan omaisuuden haltuunottoa taikka yhteydenpidon rajoittamista 22 j §:n 2 momentin nojalla, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muutoksenhakuasiassa muulle asianosaiselle kuin potilaalle voidaan antaa tietoja potilaan terveydentilasta vain potilaan suostumuksella tai potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

Alaikäisen potilaan hoitoon määräämistä tai hoidon jatkamista koskevaan 1—3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta 12 vuotta täyttänyt alaikäinen itse,

hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa alaikäinen on välittömästi ennen hoitoon määräämistä ollut. Alaikäisen potilaan yhteydenpidon rajoittamista koskevaan 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta 12 vuotta täyttänyt alaikäinen itse sekä hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai muu laillinen edustajansa sekä muu asianosainen, jonka yhteydenpitoa lapseen päätöksellä on rajoitettu.

25 §

Täytäntöönpano ja sen keskeyttäminen

Tahdosta riippumatta annettavaan hoitoon määräämistä tai sellaisen hoidon jatkamista tai omaisuuden haltuunottoa taikka yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös pannaan täytäntöön heti alistuksesta tai muutoksenhausta huolimatta.

27 §

Hoitoon määrätyn avustaminen hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voivat määrätä tahdostaan riippumatta hoitoon määrätylle avustajan, jos hoitoon määrätty sitä pyytää tai tuomioistuimien harkitsee sen määräämisen muutoin tarpeelliseksi.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävässä asiassa säädetään maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa (87/1973).

Jos hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus määrää avustajan, vaikka hoitoon määrätty ei ole ilmoittanut sitä haluavansa, on avustajan määräämisestä soveltuvin osin ja avustajalle tulevasta palkkiosta ja korvauksesta voimassa, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa säädetään, riippumatta siitä, onko hoitoon määrättylle myönnetty tai myönnetäänkö hänelle maksuton oikeudenkäynti vai ei.

34 §

Tarkemmat säännökset

— — — — —
Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa säännöksiä tahdosta riippumatta annettavan hoidon järjestämisestä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vahvistetaan tässä laissa tarkoitetuissa lausunnoissa, päätöksissä ja ilmoituksissa käsiteltävien lomakkeiden kaavat. Sosiaali- ja terveysministeriö voi lisäksi antaa ohjeita

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

tahdosta riippumatta annettavan hoidon järjestämisestä sekä mielenterveyspalvelujen sisällöstä ja järjestämisestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002. Lakia sovelletaan niihin 24 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin päätöksiin, jotka on tehty lain voimaantulon jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

N:o 1424

L a k i

hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä maaliskuuta 1999 annetun hallinto-oikeuslain (430/1999) 7 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

7 §

Asiantuntijajäsenet

Lainoppineiden jäsenten lisäksi osallistuu hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen asiantuntijajäsen:

3) asiassa, jossa on kysymys mielenterveyslaissa (1116/1990) tarkoitetusta henkilön määräämisestä hoitoon tai hoidon jatkamisesta

ta hänen tahdostaan riippumatta tai hänen omaisuutensa haltuunotosta taikka yhteydenpidon rajoittamisesta;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

N:o 1425

Valtioneuvoston asetus**oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista**

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä, säädetään kuolemansyyn selvittämisestä 1 päivänä kesäkuuta 1973 annetun lain (459/1973) 17 §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa 1215/2001, 28 päivänä tammikuuta annetun kansanterveyslain (66/1972) 49 §:n 1 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 1216/2001, ja 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 59 §:n 1 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 1217/2001, seuraavasti:

1 §

Lääkäri, joka on toimittanut oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen, saa toimituksesta, siinä laaditusta lausunnosta ja pöytäkirjasta sekä kaksin kappalein antamastaan lausunnon ja pöytäkirjan jäljennöksestä palkkiona täydellisestä ruumiinavauksesta yhteensä 187,19 euroa ja osittaisesta ruumiinavauksesta (*kuolintoteamusruumiinavaus*) yhteensä 138,25 euroa.

Sen lisäksi lääkäri saa erikseen määrätyn matkakustannusten korvauksen ja päivärahan sekä korvauksen esittämiensä kuitattujen laskujen mukaan niistä kuluista, jotka hänelle ovat aiheutuneet oikeuskemiallisesta tai mikroskooppisesta tutkimuksesta ja astioista, joihin ruumiinosia on otettu talteen sellaista tutkimusta varten, sekä muista niihin verrattavista menoista ja avustuksesta suoritettavasta kohtuullisesta palkkiosta.

Ulkonaisesta ruumiintarkastuksesta joka on suoritettu asianomaisen viranomaisen määräyksestä tai pyynnöstä, lääkäri saa, paitsi erikseen määrättyä matkakustannusten korvausta ja päivärahaa, palkkiona tarkastuksesta sekä lausunnosta jäljennöksineen yhteensä 21,70 euroa.

Lääkäri saa jäljempänä mainituista tutkimuksista ja niistä antamistaan lausunnoista kaksoiskappaleineen palkkiota yhteensä:

	euroa
1) keuhkojen formaliinifiksaatiotutkimus	36,33
2) aivojen formaliinifiksaatiotutkimus	16,15
3) elimen valostutkimus	50,62
4) vainajan osa-alueen röntgentutkimus lausuntoineen	22,20
5) koko vainajan röntgentutkimus lausuntoineen	60,55
6) kudospäytteen entsyymivärytystutkimus	14,13
7) näytteen elektronimikroskooppinen tutkimus	48,61
8) lasiaisnäytteen ottaminen	5,89
9) vainajan gynekologinen tutkimus	24,39

2 §

Elävän henkilön kliinisestä tutkimuksesta, joka on suoritettu asianomaisen viranomaisen määräyksestä tai pyynnöstä, lääkäri saa, paitsi erikseen määrättyä matkakustannusten korvausta ja päivärahaa, palkkiona tutkimuksesta

sekä lausunnosta kaksoiskappaleineen yhteensä 22,37 euroa. Jos tällainen lausunto annetaan aikaisemmin suoritetun tutkimuksen tai sairauskertomuksen nojalla, on palkkio kuitenkin 14,13 euroa.

Jos 1 momentissa tarkoitettuun tutkimukseen liittyy näytteiden ottaminen taikka oikeuskemiallinen tai mikroskooppinen tutkimus, lääkäri saa esittämiensä kuitattujen laskujen mukaan korvauksen myös täten hänelle aiheutuneista kuluista.

Lääkäri saa oikeuslääketieteellisestä päihdetutkimuksesta ja siitä antamastaan lausunnosta kaksoiskappaleineen palkkiota yhteensä 27,92 euroa. Lääkärille tai muulle terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluvalla maksettava palkkio verinäytteen ottamisesta alkoholipitoisuuden määrittämistä varten tämän toimenpiteen suorittamista koskevine todistuksineen on yhteensä 5,72 euroa.

Palkkio ulkonaisen ruumiintarkastuksen yhteydessä suoritetusta verinäytteen ottamisesta veren alkoholipitoisuuden tai veriryhmän määrittämistä varten tämän toimenpiteen suorittamista koskevine todistuksineen on yhteensä 11,27 euroa.

Jos 1 ja 3 momentissa tarkoitettua tutkimuksen suorittaa tai verinäytteen ottaa yliopiston oikeuslääketieteen yksikössä toimiva lääkäri, hän saa tutkimusta tai näytteenottoa varten tapahtuneesta käynnistä palkkiona 27,92 euroa, johon sisältyy verinäytteenotto sitä koskevine todistuksineen.

Lääkäri saa jäljempänä mainituista tutkimuksista ja niistä antamastaan lausunnoista kaksoiskappaleineen palkkiota yhteensä:

	euroa
1) peräsuolen tähytys	14,13
2) mahalaukun, pohjukaissuolen tai vemmelsuolen tähytys	36,33
3) hius-, karva-, kynsi- tai tahranäytteen otto	5,89

3 §

Lääkäri tai hammaslääkäri, joka ei ole suorittanut 1 §:ssä tarkoitettua ruumiinavausta tai -tarkastusta taikka 2 §:ssä tarkoitettua tutkimusta, saa, jos ne eivät kuulu hänen virkatehtäviinsä, jäljempänä mainituista tutkimuksista ja niistä antamastaan lausunnoista kaksoiskappaleineen palkkiota yhteensä:

	euroa
A. Lääkäri:	
1) yhden elimen mikroskooppinen tutkimus ..... ja jos samaan lähetykseen kuuluu useamman näytteen tutkiminen, kunkin seuraavan elimen tutkimus	17,32
2) näytteen ottamisesta sperma-analyysia varten	5,72
3) sperma- ja veritahran tutkimus .	17,32
4) sperma-analyysin suorittaminen	26,24
5) keuhkojen piileväpitoisuuden tutkimus ..... ja samassa yhteydessä tapahtuva kunkin seuraavan elimen tutkimus	33,64
6) vesinäytteen piileväpitoisuuden tutkimus	10,09
7) luiden tutkimus identifiointia ja kuolinsyyn selvittämistä varten	33,64
8) erityisasiantuntemusta vaativa mikroskooppinen tutkimus (esimerkiksi neuropatologia)	187,19
	44,40

Lääkäri, joka on suorittanut 1 §:ssä tarkoitettua ruumiinavausta, saa, jos asianomaiset tutkimukset eivät kuulu hänen virkatehtäviinsä, palkkiota puolet edellä kohdassa A 1 mainituista palkkioista.

	euroa
B. Hammaslääkäri:	
1) tuntemattoman vainajan identifioimista varten suoritettu suun tarkastus ja hammasstatuksen laatiminen	41,71
2) iän määrittämistä varten suoritettu hampaiden histologinen tutkimus	44,23
3) puremajälkien tutkimus	17,32

Muusta harvinaislaatuisesta laboratoriotutkimuksesta, jota terveydenhuollon oikeusturvakeskus on pitänyt tarpeellisena, maksetaan oikeusturvakeskuksen hyväksymä edellä mainittuihin verrattavassa suhteessa oleva palkkio.

Oikeushammaslääketieteellisistä tutkimuksista ja niistä annetuista lausunnoista kaksoiskappaleineen saa hammaslääkäri korvauksena työhön käytetyn ajan mukaan 58,87 euroa tunnilta.

Lisäksi lääkäri ja hammaslääkäri saavat

esittämiensä kuitattujen laskujen mukaan korvauksen näytteisiin tarvittavista astioista ja näytteiden lähetyskuluista.

4 §

Muissa kuin 1—3 §:ssä mainituissa tapauksissa tapahtuneesta tai niihin välittömästi liittyvästä poliisiviranomaisen avustamisesta kuulustelussa tai muussa rikoksen tutkinnassa lääkäri saa, jos avustaminen ei kuulu hänen virkatehtäviinsä, paitsi erikseen määrättyä matkakustannusten korvausta ja päivärahaa, palkkiota avustuksestaan sekä asiassa mahdollisesti tarvittavasta lausunnosta kaksoiskappaleineen siihen käytetyn ajan mukaan 58,87 euroa tunnilta.

5 §

Jos tarkastus, tutkimus tai avustaminen on viranomaisen määräyksestä tai pyynnöstä osaksi tai kokonaan tapahtunut kello 21—7 välillä tai pyhäpäivänä, on 1 §:n 1 ja 3 momentissa, 2 §:n 1, 3, 4 ja 5 momentissa sekä 3 §:n 1 momentin A-otsikon 3 kohdassa tarkoitettu palkkio suoritettava kaksinkertaisena.

6 §

Ruumiinavauksista laadittujen toimituskirjojen ja laskujen lähettämisessä lääninhallitukselle on meneteltävä, niin kuin siitä erikseen säädetään. Muun toimenpiteen osalta on molemmat toimituskirjat ja laskut annettava toimenpidettä pyytäneelle viranomaiselle, jonka tulee toimittaa laskut merkintöineen toimenpiteen suorittamisesta lääninhallitukselle.

Lääninhallitus maksaa tämän jälkeen hyväksyttävät palkkiot. Laskujen ja lääninhallitukselle tulleiden toimituskirjojen edelleen toimittamisesta on voimassa, mitä oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia koskevista asiakirjoista erikseen säädetään tai määrätään.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

Suoritettu palkkio ja korvaus on perittävä siltä, jonka tuomioistuin on velvoittanut ne korvaamaan valtiolle. Jos tällaista velvoitusta ei ole määrätty tai asia ei ole ollut tuomioistuimen käsiteltävänä, ne jäävät valtion vahingoksi.

7 §

Jos 1 §:n 3 momentissa tai 2—5 §:ssä tarkoitettun toimenpiteen on suorittanut terveyskeskuksen palveluksessa oleva henkilö työaikanaan, suoritetaan tässä asetuksessa tarkoitettu korvaus ja palkkio terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle.

8 §

Lääkäri ja hammaslääkäri, joka on julkisen viran tai toimen haltija, on oikeutettu saamaan korvauksen toimiessaan tuomioistuimen määrämänä asiantuntijana. Asiassa, jossa hän virkansa tai toimensa nojalla on velvollinen antamaan tai jossa hän aikaisemmin on antanut lausunnon, hän on kuitenkin oikeutettu saamaan vain mahdolliset matkakulut ja päivärahan.

9 §

Tässä asetuksessa määrätyt korvauserusteet eivät koske yliopiston henkilökunnan yliopistojen ja lääninhallitusten välisten sopimusten nojalla tekemiä ruumiinavauksia ja muita tutkimuksia, joiden korvauserusteista säädetään erikseen.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Tällä asetuksella kumotaan oikeuslääketieteellisten tutkimusten toimittamisesta tulevasta korvauksesta 28 päivänä joulukuuta 1956 annettu asetus (689/1956) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Hallitussihteeri Heidi Manns-Haatanen

N:o 1426

Valtioneuvoston asetus**eräiden veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevien oikeuslääketieteellisten tutkimusten korvauserusteista**

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä, säädetään eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun lain (702/1975) 11 §:n nojalla:

1 §	euroa
Tätä asetusta sovelletaan isyyslaissa (700/1975) sekä eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista annetussa laissa (702/1975) tarkoitettujen oikeuslääketieteellisten tutkimusten korvauserusteisiin.	
2 §	
Lastenvalvojan tai tuomioistuimen pyynnöstä tehdystä toimenpiteestä, suoritetusta tutkimuksesta tai annetusta lausunnosta korvauksen peruste on:	
euroa	
1. Lääketieteellinen asiantuntijalausunto siirtämisaikankohdasta .	22,71
2. Verinäytteen ottaminen 2 vuotta vanhemmasta henkilöstä toimenpiteen suorittamista koskevine todistuksineen	5,89
3. Verinäytteen ottaminen 2-vuotiaasta ja sitä nuoremasta henkilöstä toimenpiteen suorittamista koskevine todistuksineen	11,77
4. Verinäytteen lähettäminen lisätynä posti- ja rahtikuluilla	1,01
5. Veriryhmätutkimus ja sen perusteella annettava lausunto kunkin tutkittavan osalta	151,37
6. DNA-tutkimus ja sen perusteella annettava lausunto kunkin tutkittavan osalta	252,28
7. HLA-tyypitys ja sen perusteella annettava lausunto kunkin tutkittavan osalta	252,28
8. Tutkittavalle annettava todistus, joka koskee veri- tai muun periytyviä ominaisuuksia koskevan tutkimuksen tekemistä .	1,51
9. Lausunnon tai todistuksen lähettäminen lisätynä postikuluilla	1,01
Jos lääketieteelliseen asiantuntijalausuntoon siirtämisaikankohdasta sisältyy myös lausunto siirtämistodennäköisyydestä, suoritetaan 1 kohdassa tarkoitettu korvaus korotettuna 5,05 eurolla.	
3 §	
Ennen lausunnon antamista tutkimustuloksen varmentamiseksi suoritetusta uudesta tutkimuksesta tai tutkimuksen täydentämisestä ei suoriteta korvausta.	
4 §	
Epätäydellisen tutkimuksen tai lausunnon täydennyksestä ei suoriteta korvausta.	

N:o 1426

5 §

Jos veritutkimus on tehty tai verinäyte on otettu kansanterveyslaitoksessa tai yliopiston laitoksessa, suoritetaan tämän asetuksen mukainen korvaus tutkimuksesta, lausunnosta ja suoritetusta toimenpiteestä kansanterveyslaitokselle tai yliopistolle. Jos muu periytyviä ominaisuuksia koskeva tutkimus on tehty yliopiston laitoksessa, suoritetaan korvaus tutkimuksesta ja lausunnosta asianomaiselle yliopistolle.

6 §

Valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevan lääkärin tai muun asiantuntijan tekemästä tutkimuksesta, antamasta lausunnosta tai suorittamasta toimenpiteestä suoritetaan tämän asetuksen mukainen korvaus sille viranomaiselle tai laitokselle, jonka palveluksessa hän on.

7 §

Valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevan lääkärin tai muun asiantuntijan oikeudesta saada itselleen korvaus suoritetusta toimenpiteestä, tehdystä tutkimuksesta tai annetusta todistuksesta tai lausun-

nosta on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty, määrätty tai sovittu.

8 §

Muissa kuin 5 ja 6 §:ssä mainituissa tapauksissa korvaus suoritetaan sille laitokselle, lääkärille tai muulle asiantuntijalle, joka tutkimuksen on suorittanut ja lausunnon antanut.

9 §

Tarkemmat ohjeet tämän asetuksen täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriö.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Tällä asetuksella kumotaan isyyslaissa (700/75) sekä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista annetussa laissa (702/75) tarkoitettujen oikeuslääketieteellisten tutkimusten korvauserusteista 29 päivänä syyskuuta 1976 annettu sosiaali- ja terveysministeriön päätös (842/1976) siihen myöhemmin tehtyne muutoksineen.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

Hallitussihteeri Heidi Manns-Haatanen